

dr Artur Górecki
Dyrektor

Za zgodność z oryginałem

Warszawa 20.06.2022 r.
nr. od 1 do 29

OPINIA MERYTORYCZNO-DYDAKTYCZNA

2022-06-22

pozytywna
☒X

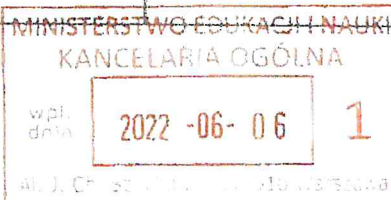
negatywna
☐

warunkowa
☐

Dane rzeczoznawcy		
Imię i nazwisko rzeczoznawcy	Tadeusz Wolsza	
Adres do korespondencji		
Telefon, e-mail		
Data otrzymania podręcznika do opinii	20 maj 2022 r.	
Dane dotyczące opiniowanego podręcznika		
Tytuł podręcznika	Historia i Teraźniejszość	
Autor/autorzy	Wojciech Roszkowski	
Wydawca	Biały Kruk	
Tytuł serii	brak	
Numer części podręcznika/Liczba wszystkich części podręcznika	1	
Liczba stron	ss. 511	
Postać podręcznika	papierowa ☒ X	elektroniczna ☐
Przeznaczenie podręcznika:		
Rodzaj zajęć edukacyjnych/przedmiot (należy wskazać)	Historia i Teraźniejszość	
Etap edukacyjny	I ☒ X	II ☐
		III ☐

RPW/60701/2022 P
Data: 2022-06-08

Typ szkoły (należy wskazać)	Podręcznik dla liceów i techników		
Zakres kształcenia	Podstawowy ☐	Rozszerzony ☐	Nie dotyczy ☐ X
Podręcznik przeznaczony do określonego w podstawie programowej kształcenia ogólnego poziomu zaawansowania umiejętności językowych (wariant podstawy): (należy wskazać) (dotyczy podręcznika do języka obcego nowożytnego)			
Podręcznik w skali ESOKJ odpowiada poziomowi: (należy wskazać) (dotyczy podręcznika do języka obcego nowożytnego)			
(dotyczy podręcznika do języka obcego nowożytnego i podręcznika do języka mniejszości narodowej, etnicznej i języka regionalnego) Czy do podręcznika dołączone są nagrania dźwiękowe zamieszczone na informatycznym nośniku danych lub w Internecie, rozwijające sprawność rozumienia ze słuchu, stanowiące integralną część podręcznika?		TAK ☐	NIE ☐
I. Ocena koncepcji opracowania podręcznika wydawanego w częściach, w szczególności rozkładu i uwzględnienia treści nauczania w pozostałych częściach podręcznika			
Czy koncepcja podręcznika wydawanego w częściach obejmuje wszystkie treści nauczania określone w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla odpowiednich zajęć edukacyjnych w danym etapie edukacyjnym?		TAK ☐ X	NIE ☐
Uzasadnienie oceny: Po zapoznaniu się z podstawą programową oraz treścią podręcznika nie mam najmniejszych wątpliwości, że koncepcja podręcznika obejmuje wszystkie treści określone w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla zajęć edukacyjnych ustalonych na danym etapie edukacyjnym. Podręcznik został podzielony na dwie części z zastosowaniem cezury 1979 r. Pierwszą część stanowią lata 1945 – 1979, zaś drugą wydarzenia po 1979 r. Datę graniczną z polskiej i powszechnej perspektywy należy uznać za uzasadnioną. Jeśli chodzi o wydarzenia w Polsce, to oczywiście na wyborze cezury zaważyły: narodziny opozycji demokratycznej w Polsce pod koniec lat 70. oraz wybór kardynała Karola Wojtyły na papieża. Jest też zrozumiałe, że zarówno pierwsze, jak i drugie wydarzenie okazało się ważne z punktu widzenia sytuacji międzynarodowej. Mam tu na myśli zwłaszcza działalność papieża. Z punktu widzenia wydarzeń międzynarodowych, schyłek lat 70. charakteryzował się działalnością Pax Sovietica.			
II. Ocena zgodności treści podręcznika z podstawą programową kształcenia ogólnego			
1) Czy podręcznik jest zgodny z podstawą programową kształcenia ogólnego określoną w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej (należy wskazać odpowiednio):			

a) z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, dla branżowej szkoły I stopnia (Dz. U. poz. 356, z 2018 r. poz. 1679, z 2021 r. poz. 1533 oraz z 2022 r. poz. 609)		TAK ☐	NIE ☐
b) z dnia 30 stycznia 2018 r. w sprawie kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia (Dz. U. poz. 467, z 2020 r. poz. 1248, z 2021 r. poz. 1537, oraz z 2022 r. poz. 622)		TAK ☒	NIE ☐
2) Czy podręcznik umożliwia realizację celów kształcenia określonych w podstawie programowej?		TAK ☒	NIE ☐
3) Czy podręcznik umożliwia realizację wymagań szczegółowych określonych w podstawie programowej?		TAK ☒	NIE ☐
4) Czy podręcznik zawiera usystematyzowaną prezentację treści nauczania ustalonych w podstawie programowej?		TAK ☒	NIE ☐
Uzasadnienie oceny: Recenzowany podręcznik spełnia wszystkie wymienione wyżej zadania, w zakresie celów kształcenia i podstawy programowej. Autor osiągnął cel nie tylko wnikliwą i przystępną narracją w ramach poszczególnych rozdziałów. Ważne uzupełnienie rozważań stanowią konsekwentnie dodawane do poszczególnych części i rozdziałów materiały pomocnicze w postaci: fotografii, karykatur, plakatów, map i tabel. Zwróciłbym ponadto uwagę na zasugerowane w końcowej części rozdziałów adresy internetowe do materiałów wideo.			
III.	Czy podręcznik zawiera pytania, polecenia, zadania i ćwiczenia wymagające uzupełniania w podręczniku? – w przypadku podręcznika w postaci papierowej	TAK ☐	NIE ☒
Uzasadnienie oceny: Nie zawiera			
IV.	Czy podręcznik zawiera odwołania i polecenia wymagające korzystania z opracowanych przez określonego wydawcę dodatkowych materiałów dydaktycznych przeznaczonych dla ucznia?	TAK ☐	NIE ☒
Uzasadnienie oceny: Nie zawiera			
V.	Czy podręcznik zawiera materiały i treści o charakterze reklamowym?	TAK ☐	NIE ☒
Uzasadnienie oceny: Nie zawiera			
VI. Ocena postaci elektronicznej podręcznika			

1) czy podręcznik zawiera opis sposobu uruchomienia albo opis sposobu instalacji i uruchomienia?	TAK ☐	NIE ☐
2) czy podręcznik zawiera system pomocy zawierający opis użytkowania podręcznika?	TAK ☐	NIE ☐
3) czy podręcznik zawiera mechanizmy nawigacji i wyszukiwania, w tym w szczególności spis treści i skorowidz w postaci hiperłączy?	TAK ☐	NIE ☐
4) czy podręcznik zawiera opcję drukowania treści podręcznika, z wyłączeniem dynamicznych elementów multimedialnych, których wydrukowanie nie jest możliwe?	TAK ☐	NIE ☐
Uzasadnienie oceny: Nie dotyczy		
VII. Szczegółowa ocena poprawności pod względem merytorycznym i szczegółowa ocena przydatności dydaktycznej		
1) Czy podręcznik jest poprawny pod względem merytorycznym, dydaktycznym i wychowawczym? W szczególności: W szczególności:		
a) czy uwzględnia aktualny stan wiedzy naukowej, w tym metodycznej?	TAK ☒	NIE ☐
b) czy jest przystosowany do danego poziomu kształcenia pod względem stopnia trudności, formy przekazu, właściwego doboru pojęć, nazw, terminów i sposobu ich wyjaśniania?	TAK ☒	NIE ☐
c) czy zawiera materiał rzeczowy i materiał ilustracyjny odpowiedni do przedstawianych treści nauczania?	TAK ☒	NIE ☐
d) Czy ma logiczną konstrukcję?	TAK ☒	NIE ☐

Uzasadnienie oceny: Autor, znany wcześniej z innych syntez jak np. *Historia Polski 1914 – 2015* (Warszawa 2017) i *Komunizm światowy. Od teorii do zbrodni* (Kraków 2022) podjął się wyjątkowo udanej próby przygotowania podręcznika szkolnego, w którym uwzględnił historię Polski i powszechną poczynając od zakończenia drugiej wojny światowej, skończywszy na schyłku lat siedemdziesiątych XX w. Biorąc pod uwagę przedmiot edukacji szkolnej zaadresowany do uczniów klasy pierwszej nie poprzestał na narracji historycznej z zachowaniem chronologii wydarzeń. Każde z omawianych zagadnień, bez względu na ujęcie geograficzne, czy sprawa dotyczyła wydarzeń krajowych, czy też międzynarodowych, omówił w szerszym kontekście - poszukując współczesnych kontynuacji dla kluczowych problemów, które rozpoczęły się w latach czterdziestych, pięćdziesiątych lub późniejszych. Dość tu wymienić tylko kilka przykładów: zbrodnie popełnione przez Sowieców w okresie powojennym w Europie Środkowo-Wschodniej i ich identyczna replika w chwili obecnej na Ukrainie w 2022 r. (z jednoczesną próbą wywołania głodu przez grabież żywności i niszczenie zbiorów), czy też bezkarność komunistycznego wymiaru sprawiedliwości w Polsce po 1989 r. za zbrodnie popełnione na żołnierzach pierwszej i drugiej konspiracji oraz na działaczach opozycji antykomunistycznej, w całej polskiej powojennej historii. Czytelnik zauważy podobne kontynuacje przy omówieniu problematyki społecznej i kulturalnej zarówno w ujęciu krajowym, jak i międzynarodowym. Mam tu na myśli zwłaszcza zagadnienia dotyczące postaw młodzieży w latach sześćdziesiątych i siedemdziesiątych XX stulecia. Z aprobatą przyjąłem również wątki dotyczące sportu w powojennej historii świata, z uwzględnieniem sukcesów polskich mistrzów. To niewątpliwie mocna strona omawianego podręcznika, oprócz oczywiście zagadnień politycznych i gospodarczych, w omawianiu których historyk wykazał się daleko idącą szczegółowością i precyzją oraz nie mniejszą znajomością literatury przedmiotu.

Autor stosując kryterium chronologiczno-problemowe, najbardziej charakterystyczne dla podręczników szkolnych, podzielił pracę na pięć części, w ramach których pomieścił rozważania na temat dziejów świata i Polski (z uwzględnieniem emigracji powojennej). Jeśli chodzi o cezury, to dolną stanowi koniec drugiej wojny światowej (z krótkim omówieniem wydarzeń sprzed zakończenia wojny, które odcisnęły piętno na powojenną historię Polski i świata) zaś górną kres lat siedemdziesiątych związanych z początkiem pontyfikatu Jana Pawła II oraz kształtowaniem się opozycji demokratycznej w Polsce, które to wydarzenie, jak się okazało później, miały wpływ na dzieje polityczne całego świata (wystarczy tu tylko wymienić

narodziny NSZZ „Solidarność” – ruchu społecznego, który mocno nadwyrężył hegemonię Związku Sowieckiego nie tylko zresztą w Europie Środkowo-Wschodniej).

Bardzo dobrze stało się, że Profesor przypomniał na łamach podręcznika obecnie aktualne określenie „pożytecznych idiotów”, którego autorem był Włodzimierz Lenin. Nieco dalej zaś zwrócił uwagę na zagrożenie Kościoła katolickiego dla komunistów, jakie dostrzegali ci ostatni w całym XX wieku. Temat roli i znaczenia Kościoła katolickiego w chwili obecnej również przewija się w dyskursie medialnym. Myślę, że warta jest również podkreślenia konstatacja mówiąca o tym, iż po wojnie status Polski określano, jako państwa pokonanego w obozie zwycięzców, a zakończenie wojny w Europie 8 maja 1945 r. trudno świętować, jako dzień zwycięstwa. Do dziś jest to w Polsce raczej dzień pamięci o wyzwoleniu spod okupacji niemieckiej i zniewoleniu przez okupantów sowieckich.

Historyk wydzielił w podręczniku kilka cezur wewnętrznych i rozdziałom nadał następujące tytuły: *Przyczyny i początek zimnej wojny 1945 – 1953; Narodziny PRL-u; Na krawędzi III wojny światowej 1953 – 1962; Lata sześćdziesiąte 1962 – 1970; Odprężenie 1970 - 1979*. Pierwszą, wewnętrzną datę graniczną ułokował w 1953 r. – śmierć sowieckiego dyktatora Józefa Stalina. Bez cienia wątpliwości można skonstatować, że było to wydarzenie przełomowe dla całego świata, chociaż za tzw. żelazną kurtyną nadal było daleko do procesu demokratyzacji życia społeczno-politycznego. Nie ustały represje wobec społeczeństwa. W końcu całą Europę Środkowo-Wschodnią oddzielała nadal od Zachodu szczelna żelazna kurtyna. Historyk ustanowił drugą cezurę wewnętrzną w 1962 r. – kryzys kubański. Był to moment, w którym wybuch konfliktu zbrojnego na światową skalę wisiał dosłownie na włosku. Kolejną już trzecią cezurę w 1970 r. stanowił koniec zbrojnego konfliktu chińsko-sowieckiego na Dalekim Wschodzie (nad rzeką Ussuri). Jest też zrozumiałe, że układ PRL-RFN z grudnia 1970 r. (w którym definitywnie Niemcy uznali granicę na Odrze i Nysie Łużyckiej) stanowił istotne wydarzenie nie tylko dla normalizacji relacji polsko-niemieckich, ale i ważne z punktu widzenia przyszłości Europy.

Pragnę w tym miejscu jeszcze raz wyróżnić wysoki poziom i sposób prezentacji wiedzy historycznej.

2) Czy podręcznik zawiera zakres materiału rzeczowego i materiału ilustracyjnego odpowiedni do liczby godzin przewidzianych w ramowym planie nauczania?

TAK
☒

NIE
☐

Uzasadnienie oceny: W pracy ważną rolę spełnia bogata ikonografia z różnej proweniencji, dobrana ze znajomością rzeczy. Autor rozłożył tu akcenty, moim zdaniem sprawiedliwie, na wydarzenia krajowe i międzynarodowe. Ikonografia stanowi istotne uzupełnienie narracji historycznej.

3) Czy zawiera propozycje działań edukacyjnych aktywizujących i motywujących uczniów?	TAK ☒	NIE ☐
Uzasadnienie oceny: Autor przekazuje wiedzę czytelnikowi za pomocą narracji (przede wszystkim tekst główny oraz o charakterze uzupełniającym, np. ikonografia i mapy). Dzięki zastosowanemu rozwiązaniu powstał obraz nie tylko czytelny i kompletny ale, co należy tu podkreślić, nader atrakcyjny, zachęcający do lektury podręcznika. Dobór zagadnień i wielowątkowa prezentacja materiału zachęca ucznia również do pogłębienia wiedzy. Podręcznik zawiera propozycję działań aktywizujących. Mam tu na myśli dział lektury uzupełniających, który zawiera najnowsze publikacje z zakresu historii Polski i powszechnej po 1945 r.		
4) Czy umożliwia uczniom ze zróżnicowanymi możliwościami nabycie umiejętności określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego?	TAK ☒	NIE ☐
Uzasadnienie oceny: Bez cienia wątpliwości mogę stwierdzić, że podręcznik jest przygotowany w przystępnej formie. Gwarantuje to przyswojenie wiedzy przez uczniów o zróżnicowanych możliwościach.		
5) Czy zawiera treści zgodne z przepisami prawa, w tym ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi ¹ ?	TAK ☒	NIE ☐
(jeśli NIE, proszę podać, jakie treści są niezgodne) Uzasadnienie oceny:		
6) Czy ma przejrzystą szatę graficzną	TAK ☒	NIE ☐
Uzasadnienie oceny: Szata graficzna jest przejrzysta i logiczna. Stanowi znaczące uzupełnienie narracji głównej. Niekiedy, co oceniam bardzo pozytywnie, szata graficzna wnosi nowe dane i informacje.		
7) Czy zawiera opis egzaminu ósmoklasisty i egzaminu maturalnego oraz zadania egzaminacyjne wykorzystane w arkuszach egzaminacyjnych	TAK ☐	NIE ☒
Uzasadnienie oceny:		

¹ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej, Powszechna Deklaracja Praw Człowieka, Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych, Konwencja o Prawach Dziecka oraz inne umowy i konwencje, których postanowienia dotyczą zakresu treści nauczania dla poszczególnych przedmiotów.

8) Czy w przypadku pytań, poleceń, zadań i ćwiczeń zawartych w podręczniku w postaci papierowej, wymagających udzielenia przez ucznia pisemnej odpowiedzi - podręcznik zawiera informację, że odpowiedzi tej nie należy umieszczać w podręczniku; - miejsca w zadaniach i ćwiczeniach, które powinny być wypełnione przez ucznia są zaciemnione i przedstawione, w sposób uniemożliwiający uczniowi wpisanie odpowiedzi w tym miejscu?	TAK ☐	NIE ☒
Uzasadnienie oceny: W podręczniku należy umieścić informację: „Pamiętaj, że rozwiązania wszelkich ćwiczeń i zadań powinny być umieszczone w zeszytach lub kartach pracy, a nie na stronach podręcznika”. Wprowadzenie w podręczniku tej prostej informacji nie będzie wymagało potwierdzenia przez rzeczoznawcę.		
(w przypadku podręczników do historii i geografii) 9) Czy zawiera treści zgodne z zaleceniami dwustronnych komisji podręcznikowych oraz innych komisji i zespołów do spraw podręczników, działających na podstawie międzypaństwowych umów dotyczących współpracy w zakresie edukacji lub porozumień komitetów narodowych UNESCO	TAK ☒	NIE ☐
(jeśli NIE, proszę podać, jakie treści są niezgodne) Uzasadnienie oceny:		
Konkluzja kwalifikacyjna		
Podręcznik może być dopuszczony do użytku szkolnego przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania do kształcenia ogólnego		pozytywna ☒
Podręcznik nie może być dopuszczony do użytku szkolnego przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania do kształcenia ogólnego		negatywna ☐
Uzasadnienie:	W przedłożonej wersji podręcznik może być dopuszczony do użytku. Mam jedynie sugestię umieszczenia pytań kontrolnych na zakończenie każdego rozdziału. Jeśli chodzi o dużą objętość pracy (ponad 500 stron), to z uwagi na fakt, iż podręcznik zawiera elementy Wiedzy o Świecie Współczesnym oraz rozbudowane komentarze na temat teraźniejszości, jest ona uzasadniona.	

Podręcznik może być dopuszczony do użytku szkolnego przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania do kształcenia ogólnego, pod warunkiem dokonania wskazanych w opinii poprawek²

warunkowa

Wykaz błędów znajdujących się w podręczniku oraz koniecznych do wprowadzenia poprawek (należy wymienić wszystkie błędy z numerami stron, na których się znajdują)

Poniżej kilka uzupełnień, nie wymagających ponownej oceny recenzenta, które należałoby w skrótowym ujęciu wprowadzić do podręcznika:

Na str. 72 Zdanie w brzmieniu: „Z emigracji wrócił za przyzwoleniem Kremla prezydent Edvard Beneš” nie jest precyzyjne. Prezydent Czechosłowacji wracał z Londynu do swojej ojczyzny przez Moskwę. W marcu 1945 r. dotarł do stolicy Związku Sowieckiego i tu czekał na dalsze decyzje Stalina. 31 marca 1945 r. wyruszył do Kijowa, następnie zaś do Koszyc. Faktyczny kres rządu emigracyjnego miał miejsce 3 kwietnia 1945 r. kiedy ekipa z prezydentem, w skład której wchodził również premier ks. Jan Šrámek, dotarła do Koszyc. Tu prezydent Edvard Beneš wymusił dymisję premiera i zaprzysiął nowy gabinet, na czele którego stanął Zdeněk Fierlinger, były już ambasador w Związku Sowieckim.

Na str. 128 do zdania: Wejście Armii Czerwonej do Polski, proponuję dodać: co miało miejsce w styczniu 1944 r.

Na str. 146 proponuję przy WiN użyć nazwy pisanej dużą literą Zrzeszenie Wolność i Niezawisłość.

Na str. 381-383 przy opisie obchodów Millenium w Częstochowie proponuję dodać, że władze komunistyczne przygotowały konkurencyjne uroczystości (Tysiąclecie Państwa Polskiego). W mieście pozostawili dekoracje pierwszomajowe, dając tym do zrozumienia przyjeżdżającym wiernym, że Częstochowa jest miastem klasy robotniczej. Następnie, celem odwrócenia uwagi od uroczystości millenijnych, władze miasta zorganizowały mecz piłkarski lokalnego klubu „Raków” z „Polonią” Bytom, zaś wynik remisowy został ustalony na poziomie komitetów miejskich PZPR. Był również planowany koncert muzyczny w dniu 3 maja. W KC PZPR była na poważnie rozpatrywana propozycja sprowadzenia zespołu The Animals lub The Shadows. Pomysł upadł z uwagi na duże koszty. Przyjazd muzyków pochłonąłby cały roczny budżet ministerstwa kultury. W końcu warto wspomnieć, że w ramach Millenium doszła do skutku peregrynacja po kraju obrazu Matki Boskiej Częstochowskiej. Obraz został zaarrestowany w miejscowości Liksajny i umieszczony w archikatedrze św. Jana w Warszawie. Był pilnowany przez MO.

Z kolei poniżej zaproponowane uzupełniania pozostawiam do decyzji Autora.

² Uwaga: Rzecznik jest zobowiązany do wskazania wszystkich usterek opiniowanego podręcznika oraz do oceny ostatecznej wersji tekstu i ilustracji, po końcowym opracowaniu.

Na str. 14 wato wspomnieć o tym, że Polacy stanowią największą liczbę osób na świecie wyróżnionych medalem Sprawiedliwy wśród narodów świata za pomoc udzieloną Żydom w latach drugiej wojny światowej.

Na str. 24 nie mogę zgodzić się z konkluzją: „Niemcy zostały co prawda pokonane, zniszczone i podzielone, jednak zatrzymały zagrabione zdobycze wojenne”. O jakie zdobycze chodzi?

Na str. 45 sugeruję korektę zdania: Jedną ze scen... . Proponuję: Jednym z państw, w którym taktyka sowiecka....

Na str. 98 nie zgadzam się z konkluzją, że Francuzi praktycznie nie rozliczyli się z okresem wojennym. Podjęli sprawę, aczkolwiek powierzchownie, o czym mogły świadczyć dwa wyroki śmierci wydane na najbardziej rozpoznawalnych kolaborantach: premierze Pierre Lavalu i mar. Philippe Pétain. Z uwagi na wiek Pétain odsiadywał karę dożywocia, zaś Laval został stracony w 1945 r.

Na str. 130 warto dodać, że Konstytucję PRL z 1952 r. osobiście recenzował Józef Stalin i naniósł poprawki, które zostały oczywiście uwzględnione. Zachował się zresztą oryginał dokumentu, na którym są widoczne uwagi i poprawki dyktatora. Sugeruję wykorzystanie tej fotografii w recenzowanej pracy.

Na str. 147 proponuję dodać krótką informację, po zdaniu: Pod koniec 1945 r. w podziemiu pozostawało nadal około 30 tys. członków WiN oraz 20 tys. członków NSZ i NZW. Informacja dotyczy sukcesów militarnych drugiej konspiracji (żołnierzy niezłomnych). Sugerowane uzupełnienie brzmi: Żołnierze niezłomni stoczyli kilkaset potyczek i bitew z Sowietami, których niekiedy wspierali żołnierze Wojska Polskiego oraz milicjanci. Cztery duże bitwy przeszły do historii z uwagi na sukcesy Polaków: Kuryłówka, Las Stocki, Miodusy-Pokrzywne oraz Zwoleni.

Na str. 208 proponuję dodać Węgry do Polski i Jugosławii, czyli tych krajów, w których został upubliczniony tajny referat Nikity Chruszczowa wygłoszony na XX Zjeździe KPZS.

Na str. 253 można dodać, że oficerowie Wojska Polskiego zostali skazani w głośnym procesie TUN (Tatar, Utnik, Nowicki).

Na str. 265 Pod fotografią z czołgami można umieścić komentarz, że sowieckie wojska (w tym czołgi), które rozpoczęły marsz w Bornem Sulimowie dotarły do Włocławka, zaś te, które wyszły ze Świątoszowa na Dolnym Śląsku zakończyły marsz pod Łowiczem.

Na str. 272 zauważyłem pewną nieścisłość. Władysław Gomułka na spotkaniu z kierownictwem sowieckim spotkał się z wrogim atakiem Nikity Chruszczowa, który podkreślił, że opiera się na towarzyszach deklarujących przyjaźń z Kremlen. Wymienił m.in. Konstantego

Rokossowskiego. Do Edwarda Ochaba i Władysława Gomułki powiedział, że ich działalność została zdemaskowana i „ten numer nie przejdzie”. Sowieci wręcz stwierdzili, że kierownictwo PZPR „napluło im w twarz nie wyrażając zgody na spotkanie przed VIII plenum KC PZPR”. Następnie Chruszczow zagroził, że Sowieci są przygotowani do natychmiastowej interwencji. Gomułka zdając relację przed plenum podkreślił, że w tej sytuacji nie będzie podejmował działalności, skoro „decyzje mają być pobierane pod groźbą użycia siły fizycznej”.

26 maj 2022 r. *Tadeusz Wolsza*.....

Tadeusz Wolsza
Data i podpis

OŚWIADCZENIE

Stosownie do art. 22au ust. 1 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2021 r., poz. 1915 z późn. zm.) rzeczoznawca nie może opiniować podręcznika, jeżeli:

- 1) jest autorem lub współautorem podręcznika, który jest przeznaczony do tych samych zajęć edukacyjnych na tym samym etapie edukacyjnym,
- 2) jest małżonkiem, krewnym lub powinowatym osoby składającej wniosek, o którym mowa w art. 22an ust. 3;
- 3) pozostaje z podmiotem składającym wniosek, o którym mowa w art. 22an ust. 3, w takim stosunku prawnym lub faktycznym, że może to budzić uzasadnione wątpliwości co do jego bezstronności.

Oświadczam, że nie zachodzi żadna z wyżej wymienionych przesłanek
i mogę opiniować podręcznik

W. Rantkowski Historia i Teraktywność 1945-1979
(tytuł, autor/autorzy, wydawnictwo) Wyd. Biały Kuch

Jadon Wobz

RPW/60397/2022 P
Data: 2022-06-06

OPINIA MERYTORYCZNO-DYDAKTYCZNA

pozytywna

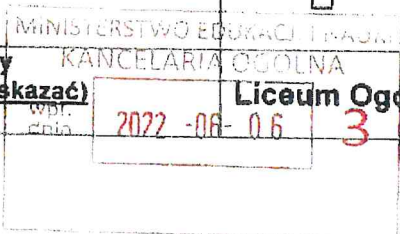
negatywna

warunkowa

Dane rzeczoznawcy			
Imię i nazwisko rzeczoznawcy	Rafał Drabik		
Adres do korespondencji			
Telefon, e-mail			
Data otrzymania podręcznika do opinii09	25.05.2022		
Dane dotyczące opinowanego podręcznika			
Tytuł podręcznika	Historia i Teraźniejszość. 1945-1979. Podręcznik dla liceów i techników		
Autor/autorzy	Wojciech Roszkowski		
Wydawca	Biały Kruk		
Tytuł serii			
Numer części podręcznika/Liczba wszystkich części podręcznika	1/1		
Liczba stron	511		
Postać podręcznika	papierowa ☐	elektroniczna ☐	
Przeznaczenie podręcznika:			
Rodzaj zajęć edukacyjnych/przedmiot (należy wskazać)	Historia i Teraźniejszość		
Etap edukacyjny	I ☐	II ☒	III ☐
Typ szkoły (należy wskazać)	Liceum Ogólnokształcące, Technikum		

Zakres kształcenia	Podstawowy ☒	Rozszerzony ☐	Nie dotyczy ☐
Podręcznik przeznaczony do określonego w podstawie programowej kształcenia ogólnego poziomu zaawansowania umiejętności językowych (wariant podstawy): <u>(należy wskazać)</u> (dotyczy podręcznika do języka obcego nowożytnego)			
Podręcznik w skali ESOKJ odpowiada poziomowi: <u>(należy wskazać)</u> (dotyczy podręcznika do języka obcego nowożytnego)			
(dotyczy podręcznika do języka obcego nowożytnego i podręcznika do języka mniejszości narodowej, etnicznej i języka regionalnego) Czy do podręcznika dołączone są nagrania dźwiękowe zamieszczone na informatycznym nośniku danych lub w Internecie, rozwijające sprawność rozumienia ze słuchu, stanowiące integralną część podręcznika?	TAK ☒	NIE ☐	
I. Ocena koncepcji opracowania podręcznika wydawanego w częściach, w szczególności rozkładu i uwzględnienia treści nauczania w pozostałych częściach podręcznika			
Czy koncepcja podręcznika wydawanego w częściach obejmuje wszystkie treści nauczania określone w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla odpowiednich zajęć edukacyjnych w danym etapie edukacyjnym?	TAK ☒	NIE ☐	
Uzasadnienie oceny: Podręcznik autorstwa prof. Wojciecha Roszkowskiego pracownika Instytutu Studiów Politycznych Polskiej Akademii Nauk spełnia wszystkie wymagania stawiane podręcznikowi do klasy 1 zarówno do Liceum Ogólnokształcącego jak i Technikum. Jest to podręcznik dla uczniów klas pierwszych nowego przedmiotu w szkole średniej. Podręcznik obejmuje wszystkie treści nauczania określone w podstawie programowej kształcenia ogólnego.			
II. Ocena zgodności treści podręcznika z podstawą programową kształcenia ogólnego			
1) Czy podręcznik jest zgodny z podstawą programową kształcenia ogólnego określoną w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej <u>(należy wskazać odpowiednio)</u>:			
a) z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. poz. 356 i z 2018 r., poz. 1679)	TAK ☐	NIE ☒	
b) z dnia 30 stycznia 2018 r. w sprawie kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia (Dz. U., poz. 467)	TAK ☒	NIE ☐	
2) Czy podręcznik umożliwia realizację celów kształcenia określonych w podstawie programowej?	TAK ☒	NIE ☐	
3) Czy podręcznik umożliwia realizację wymagań szczegółowych określonych w podstawie programowej?	TAK ☒	NIE ☐	
4) Czy podręcznik zawiera usystematyzowaną prezentację treści nauczania ustalonych w podstawie programowej?	TAK ☒	NIE ☐	

Uzasadnienie oceny:

Podręcznik jest zgodny z podstawą programową kształcenia ogólnego określoną w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 marca 2022 r. w sprawie kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia (Dz. U., poz. 467). Podręcznik umożliwia realizację celów kształcenia oraz wymagań szczegółowych określonych w podstawie programowej. Zawiera usystematyzowaną prezentację treści nauczania ustalonych w podstawie programowej.

III.	Czy podręcznik zawiera pytania, polecenia, zadania i ćwiczenia wymagające uzupełniania w podręczniku? – w przypadku podręcznika w postaci papierowej	TAK ☐	NIE ☒
------	---	---------------------------------	--

Uzasadnienie oceny:

Podręcznik jest napisany w formie akademickiej. Nie zawiera zatem poleceń, pytań oraz zadań i ćwiczeń podsumowujących. Na pierwszej stronie podręcznika autorzy umieścili informację, aby nie zapisywać w podręczniku, lecz notatki sporządzać w zeszycie.

IV.	Czy podręcznik zawiera odwołania i polecenia wymagające korzystania z opracowanych przez określonego wydawcę dodatkowych materiałów dydaktycznych przeznaczonych dla ucznia?	TAK ☐	NIE ☒
-----	--	---------------------------------	--

Uzasadnienie oceny:

Wszystkie dodatkowe polecenia odwołują się jedynie do materiałów zamieszczonych na kanale Youtube poprzez umieszczone kody QR. Alternatywnie zamieszczono także link w formie tradycyjnej, dzięki któremu każdy ma możliwość otworzenia materiału audiowizualnego. Ponadto, na początku każdego rozdziału zamontowana jest do odsłuchania i obejrzenia kilkuminutowa wypowiedź wprowadzająca autora, którą należy traktować dodatek dla zainteresowanych. Pod każdym rozdziałem wskazane są książki dot. poszczególnych zagadnień dla osób, które chciałyby jeszcze poszerzyć wiedzę z danego tematu. Nie są one jednak wymagane do prac ani na lekcjach ani do prac dodatkowych w tym domowych.

V.	Czy podręcznik zawiera materiały i treści o charakterze reklamowym?	TAK ☐	NIE ☒
----	---	---------------------------------	--

Uzasadnienie oceny:

W podręczniku nie odnaleziono materiału, który można by określić, jako reklamowy.

VI. Ocena postaci elektronicznej podręcznika

1) czy podręcznik zawiera opis sposobu uruchomienia albo opis sposobu instalacji i uruchomienia?	TAK ☐	NIE ☒
2) czy podręcznik zawiera system pomocy zawierający opis użytkowania podręcznika?	TAK ☐	NIE ☒
3) czy podręcznik zawiera mechanizmy nawigacji i wyszukiwania, w tym w szczególności spis treści i skorowidz w postaci hiperłączy?	TAK ☐	NIE ☒
4) czy podręcznik zawiera opcję drukowania treści podręcznika, z wyłączeniem dynamicznych elementów multimedialnych, których wydrukowanie nie jest możliwe?	TAK ☐	NIE ☒

Uzasadnienie oceny:

Podręcznik w wersji elektronicznej jest w formacie PDF. Nie jest on przeznaczony do zainstalowania, lecz zapisania na dysku twardym komputera. Podręcznik zawiera opisowo-obrazkowy system pomocy w użytkowaniu podręcznika. Podręcznik zawiera spis treści, nie zawiera natomiast hiperłączy do poszczególnych lekcji oraz rozdziałów. Podręcznik zawiera kody QR, dzięki którym można otworzyć materiał źródłowy. Alternatywnie zamieszczono także link w formie tradycyjnej, dzięki któremu każdy ma możliwość otworzenia materiału audiowizualnego. Ponadto, na początku każdego rozdziału zamontowana jest do odsłuchania i obejrzenia kilkuminutowa wypowiedź wprowadzająca autora, którą należy traktować dodatek dla zainteresowanych. Dzięki nim można pogłębić wiedzę poruszaną na lekcjach. Autor podkreśla jednak, że są to materiały uzupełniające i nie zastępują treści podręcznika. Podręcznik można wydrukować na każdej drukarce domowej. Z uwagi, że nie zawiera elementów multimedialnych, nie ma problemu z ich drukowaniem.

VII. Szczegółowa ocena poprawności pod względem merytorycznym i szczegółowa ocena przydatności dydaktycznej

1) Czy podręcznik jest poprawny pod względem merytorycznym, dydaktycznym i wychowawczym?
W szczególności:

a) czy uwzględnia aktualny stan wiedzy naukowej, w tym metodycznej?	TAK ☒	NIE ☐
b) czy jest przystosowany do danego poziomu kształcenia pod względem stopnia trudności, formy przekazu, właściwego doboru pojęć, nazw, terminów i sposobu ich wyjaśniania?	TAK ☒	NIE ☐
c) czy zawiera materiał rzeczowy i materiał ilustracyjny odpowiedni do przedstawianych treści nauczania?	TAK ☒	NIE ☐
d) Czy ma logiczną konstrukcję?	TAK ☒	NIE ☐

Uzasadnienie oceny:

Podręcznik zawiera aktualny stan wiedzy naukowej. Odwołuje się do kilku rodzajów źródeł historycznych (mapy, ikonografia, materiały pisane-wspomnienia, ulotki, druki urzędowe). Podręcznik całkowicie wypełnia wszystkie wymagania stawiane podręcznikowi w wersji rozszerzonej dla klasy I. Swoją budową stanowi dobrą formę przekazu informacji na różnych płaszczyznach. Należy żałować, że najważniejsze terminy nie są albo pogrubione albo oddzielone i objaśnione w formie słowniczka. Podręcznik jest wypełniony nie tylko treścią pisaną, ale jednocześnie licznymi materiałami o charakterze ilustracyjnym (zdjęcia, ryciny, mapy, obrazy). Stanowią one doskonale uzupełnienie przedstawianej treści a także pomagają zrozumieć zachodzące zmiany na przestrzeni poszczególnych lat i wydarzeń. Podręcznik ma konstrukcję problematyczno-chronologiczną. Jest ona zgodna zarówno z opisywanym okresem a także problemami, które się w tym okresie pojawiały.

2) Czy podręcznik zawiera zakres materiału rzeczowego i materiału ilustracyjnego odpowiedni do liczby godzin przewidzianych w ramowym planie nauczania?	TAK ☐	NIE ☒
---	---------------------------------	--

Uzasadnienie oceny: Podręcznik, zawiera ponad 500 stron, choć w dużej mierze wynika to z dużej ilości ilustracji, które zostały w podręczniku wykorzystane. Wydawnictwo nie dołączyło ramowego planu nauczania ani rozłożenia materiału na cały rok szkolny. Wg spisu treści książka zawiera 112 lekcji. Przy 2 lekcjach w tygodniu materiał będzie trudno zrealizować w ciągu roku. Tym bardziej, że do tego należy dodać lekcje powtórzeniowe oraz lekcje przeznaczone na sprawdzenie wiadomości (8 rozdziałów daje łącznie 16 lekcji powtórzeniowych i sprawdzianów).		
3) Czy zawiera propozycje działań edukacyjnych aktywizujących i motywujących uczniów?	TAK ☒	NIE ☐
Uzasadnienie oceny: Podręcznik zawiera kody QR, dzięki którym można otworzyć materiał źródłowy. Alternatywnie zamieszczono także link w formie tradycyjnej, dzięki któremu każdy ma możliwość otworzenia materiału audiowizualnego. Ponadto, na początku każdego rozdziału zamontowana jest do odsłuchania i obejrzenia kilkuminutowa wypowiedź wprowadzająca autora, którą należy traktować dodatek dla zainteresowanych. Dzięki nim można pogłębić wiedzę poruszaną na lekcjach.		
4) Czy umożliwia uczniom ze zróżnicowanymi możliwościami nabycie umiejętności określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego?	TAK ☒	NIE ☐
Uzasadnienie oceny: Całość materiału pozwala uczniom na zrozumienie konkretnego materiału bez względu na ich indywidualne możliwości.		
5) Czy zawiera treści zgodne z przepisami prawa, w tym ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi ¹ ?	TAK ☒	NIE ☐
(jeśli NIE, proszę podać, jakie treści są niezgodne) Uzasadnienie oceny: Podręcznik jest zgodny z przepisami prawa obowiązującymi w Polsce.		
6) Czy ma przejrzystą szatę graficzną	TAK ☒	NIE ☐
Uzasadnienie oceny: Podręcznik począwszy od spisu treści a skończywszy na ostatniej lekcji jest skonstruowany wg takiego samego schematu. Każda lekcja zbudowana jest wg podobnych zasad. Szata graficzna jest nastawiona nie tylko na przekazanie wiedzy ścisłej w formie tekstu, ale także wzrokowej w postaci ilustracji, map itd.		
7) Czy zawiera opis egzaminu ósmoklasisty i egzaminu maturalnego oraz zadania egzaminacyjne wykorzystane w arkuszach egzaminacyjnych	TAK ☐	NIE ☒

¹ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej, Powszechna Deklaracja Praw Człowieka, Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych, Konwencja o Prawach Dziecka oraz inne umowy i konwencje, których postanowienia dotyczą zakresu treści nauczania dla poszczególnych przedmiotów.

Uzasadnienie oceny:		
Podręcznik nie zawiera opisu egzaminu maturalnego.		
8) Czy w przypadku pytań, poleceń, zadań i ćwiczeń zawartych w podręczniku w postaci papierowej, wymagających udzielenia przez ucznia pisemnej odpowiedzi – podręcznik zawiera informację, że odpowiedzi tej nie należy umieszczać w podręczniku; – miejsca w zadaniach i ćwiczeniach, które powinny być wypełnione przez ucznia są zaciemnione i przedstawione, w sposób uniemożliwiający uczniowi wpisanie odpowiedzi w tym miejscu?	TAK ☐	NIE ☒
Uzasadnienie oceny:		
Podręcznik nie zawiera pytań, poleceń, zadań lub ćwiczeń, które wymagałyby udzielenia odpowiedzi w podręczniku. Nie ma jednak tej informacji umieszczonej w podręczniku.		
(w przypadku podręczników do historii i geografii)		
9) Czy zawiera treści zgodne z zaleceniami dwustronnych komisji podręcznikowych oraz innych komisji i zespołów do spraw podręczników, działających na podstawie między państwowych umów dotyczących współpracy w zakresie edukacji lub porozumień komitetów narodowych UNESCO	TAK ☒	NIE ☐
(jeśli NIE, proszę podać, jakie treści są niezgodne) Uzasadnienie oceny: Podręcznik jest zgodny z przepisami prawa obowiązującymi w Polsce oraz komisji i zespołów do spraw podręczników.		
Konkluzja kwalifikacyjna		
Podręcznik może być dopuszczony do użytku szkolnego przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania do kształcenia ogólnego	pozytywna ☐	
Podręcznik nie może być dopuszczony do użytku szkolnego przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania do kształcenia ogólnego	negatywna ☐	
Uzasadnienie:	Podręcznik może i powinien być dopuszczony do użytku szkolnego. Jego budowa, zawartość oraz zastosowane metody w zupełności wystarczą do nauki przedmiotu Historia i Teraźniejszość w klasie I. Szeroki zakres omawianego materiału będzie wystarczający nie tylko dla osób zdających egzamin maturalny z historii ale także dla osób wiążących swoją przyszłość z historią lub bazujących na historii (prawo, archeologia, historia sztuki, kulturoznawstwo, filologia polska). Na przestrzeni ponad 500 stron można wskazać kilkanaście przypadków, które należy dopracować (wskazane są w rubryce poniżej) a które, po uwzględnieniu, w żaden sposób nie wpływają ani na ocenę końcową ani też na wartość merytoryczną podręcznika.	
Podręcznik może być dopuszczony do użytku szkolnego przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania do kształcenia ogólnego, pod warunkiem dokonania wskazanych w opinii poprawek ²	warunkowa ☒	

² Uwaga: Rzeczoznawca jest zobowiązany do wskazania wszystkich usterek opinowanego podręcznika oraz do oceny ostatecznej wersji tekstu i ilustracji, po końcowym opracowaniu.

Wykaz błędów znajdujących się w podręczniku oraz koniecznych do wprowadzenia poprawek (należy wymienić wszystkie błędy z numerami stron, na których się znajdują)

Należy poprawić mapy na stronach 35 oraz 107. Obecnie umieszczone są sporządzone w języku angielskim i niemieckim i nie mogą znaleźć się w podręczniku do nauki przedmiotu Historia i Teraźniejszość.

Podręcznik ma formę wykładów akademickich. Należy o tym wspomnieć we wstępie, bowiem uczniowie (oraz nauczyciele) nie są przyzwyczajeni do pracy w takiej formie. Brak zaznaczenia (poprzez kursywę lub pogrubienie) wydarzeń lub dat istotnych do zapamiętania lekcji będzie początkowo przysparzał trudności. Kolejną kwestią, nad którą należy jeszcze popracować to podsumowania poszczególnych rozdziałów, których obecnie nie ma. Należy, albo zaznaczyć we wstępie, że forma podsumowania jest zależna od nauczyciela albo poszerzyć książkę o lekcje powtórzeniowe.

Podobnie we wstępie należy podkreślić, że w podręczniku nie znajdzie się prac domowych oraz poleceń materiału do zrobienia samodzielnie przez ucznia, brak prac ze źródłem pisany do pracy poza godzinami lekcyjnymi, brak podsumowań po każdej lekcji. Brakuje też Słowniczka pojęć, które będą dla ucznia 1 klasy niezrozumiałe bądź trudne do zapamiętania. Być może takowe znajdują się w materiałach przeznaczonych dla nauczyciela. Natomiast w podręczniku nie znajdziemy informacji dot. zagadnień związanych z ekologią i ekologizmem. A które to znajdują się w wymaganiach dla ucznia określonych w Podstawie Programowej. Z uwagi na to, że kwestie te pojawiają się w przestrzeni publicznej przede wszystkim w latach 80. i później, nie stanowi to przeszkody przed dopuszczeniem podręcznika.

Należy też jeszcze raz przemyśleć obszerność materiału. Ilość godzin, która jest przeznaczona na lekcje HiT w I klasie szkoły średniej jest niewystarczająca do obecnie prezentowanej formy podręcznika. Należy jednak odkreślić, że sam tekst czyta się bardzo dobrze i jest formą opowieści o wydarzeniach.

Kolejne uwagi dotyczą już poszczególnych tematów:

s. 21

Brak informacji, że obsesją nazistów byli (oprócz Żydów i chrześcijan) byli także Cyganie (Romowie) oraz osoby niepełnosprawne.

s. 31

Brak informacji kogo przedstawiają portrety na fotografii (Bierut, Aleksander Zawadzki, Cyrankiewicz, Rokossowski).

s. 33

Należy wymienić, jakie kraje Bałtyckie włączono do Związku Sowieckiego.

s. 36

Należy poprawić opis mapy, że jest to przedwojenny podział administracyjny uwzględniony na mapie z 25.08.1944r.

s. 40

Tytuł lekcji jest tylko częściowo zgodny z prezentowaną treścią, dlatego warto go zmodyfikować.

s. 59

Należy dodać w opisie zdjęcia, że obok Lenina widnieją także Marks i Engels.

s. 60

w zdaniu:

Jest to argumentacja demagogiczna, bowiem to nie narody rozpętały pierwszą i drugą wojnę światową (i tyle innych wojen), ale imperia dodać na końcu słowo: i totalitaryzmy.

s. 64

Poprawić literówkę w zdaniu: NATO był - i jest - paktem bezterminowym... NATO było...

s. 66

Dopisanie do zdania: Symbolem zastąpienia totalitaryzmu brunatnego przez czerwony było utrzymanie obozów koncentracyjnych w Buchenwaldzie, Sachsenhausen, **na Majdanku** i innych....

s. 70

Proszę rozwinąć skrót: KC WKP(b)

s. 72

Poprawić literówkę w zdaniu: Tu należy dodać, że w warunkach **tuż powojennych**, bez...

s. 77

Proszę rozwinąć skrót: UKPPiW

s. 78

Proszę zastąpić słowo: na fejsie – na Facebooku (mowa potoczna nie powinna mieć miejsce w podręczniku).

s. 96

Tekst rozdziału dot. Wojny w Korei wygląda jakby został „ucięty”. Czytelnik nie dowie się, co się dalej działo. Warto choćby napisać kilka zdań o dalszych losach konfliktu w Korei.

s. 108

Dopisać zdanie po: Dokumentu nie podpisał natomiast Związek Sowiecki, gdyż nie udało się uzgodnić zatrzymania przez to państwo zajętych po wojnie Wysp Kurylskich. **Formalnie stan wojny pomiędzy Rosją a Japonią trwa po dziś dzień.**

s. 119

Poprawić błędną datę w podpisie zdjęcia, które wykorzystano w 1989 r. (nie w 1981 r.).

s. 122

Wyjaśnić słowo anarchizm. Anarchizm to niechęć wobec władzy czy odrzucenie własności prywatnej. Zatem trudno uznać to jako liberalizm, o którym mówi autor.

s. 129

Należy się nad zdaniem: W przypadku Polski właściwie nie zastosowano opisywanej w rozdz. 14 „taktyki salami”. Taktyka salami to określenie praktyki stopniowego eliminowania (krok po kroku) przedstawicielstwa partii demokratycznych oraz przejęcia władzy przez komunistów w państwach zajętych podczas II wojny światowej przez Armię Czerwoną i znajdujących się odąd w strefie wpływów ZSRR. Polska jest zatem bardzo dobrym przykładem tej taktyki. Mamy po kolei: walkę z podziemiem niepodległościowym, sfałszowane Referendum i Wybory, amnestię jako zakończenie walki z podziemiem, likwidację niezależnego PSL, walkę z Kościołem Katolickim, walkę z rolnikami poprzez wprowadzenie spółdzielni produkcyjnych, wprowadzenie cenzury. Trudno nie uznać tych wydarzeń, jako stopniowej formy przejmowania władzy.

s. 145

Zmienić w zdaniu: Za cenę w więzieniu NKGB przedwojenny lider nacjonalistów Bolesław Piasecki... na lider **Ruchu Narodowo-Radykalnego „Falanga”**... Przed wojną słowo nacjonaści było używane rzadko. Trudno też uznać Bolesława Piaseckiego, jako lidera nacjonalistów (narodowców) bowiem RNR był jedynie niewielką, w sumie marginalną grupą wywodzącą się z obozu narodowego.

s. 153

Dopisać w zdaniu: W czerwcu i lipcu 1947 r. oddziały wojska, **Korpusu Bezpieczeństwa Wewnętrznego**, milicji i UB dokonały w ramach akcji „Wisła” wysiedlenia na Pomorze, Dolny Śląsk i Mazury około 150 tys. Ukraińców oraz **Lemków**...

s. 166

Brakuje informacji o mordowaniu księży już w 1944 r. Funkcjonariusze UB zamordowali m.in. ks. Stanisława Zielińskiego z Kraśnika czy ks. Michała Pilipca z Rzeszowa

s. 173

Dopisać imię Pstrowskiego pod zdjęciem – Wincenty.

s. 231

Należy wymienić, jakie kraje, z 16, uzyskały niepodległość (skoro wymieniamy inne).

s. 248-249

W tekście umieszczono zdjęcie bez kontekstu z tekstem lekcji dot. demokracji, dialogu i populizmu.

s. 263

Poprawić literówkę w zdaniu: W **obliczu** takich...

s. 280-281

Proszę usunąć powtórzenie: szefem Wydziału Administracyjnego KC PZPR

s. 315

Proszę wyjaśnić słowo: racjonal (w opisie zdjęcia).

s. 333

Proszę poprawić literówkę w podpisie zdjęcia: lat 60. (nie 1960).

s. 387

Proszę dopisać, jakich studentów usunięto (Adam Michnik oraz Henryk Szlajfer), zdanie: gdy ze studiów na UW usunięto dwóch zaangażowanych w protesty studentów (**Adam Michnik oraz Henryk Szlajfer**)...

s. 481

Proszę o doprecyzowanie, jakich produktów oferowanych dawniej w „Peweksach” nie można dostać dzisiaj w sklepach.

s. 483

Należy doprecyzować, że Departament IV powstał w 1962 r. Brak tej informacji może budzić złudzenie, że powstał on w latach 70. (o których mówi lekcja).

31.05.2022

Data i podpis

OŚWIADCZENIE

Stosownie do art. 22a ust. 1 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2021 r., poz. 1915) rzeczoznawca nie może opiniować podręcznika, jeżeli:

- 1) jest autorem lub współautorem podręcznika, który jest przeznaczony do tych samych zajęć edukacyjnych na tym samym etapie edukacyjnym,
- 2) jest małżonkiem, krewnym lub powinowatym osoby składającej wniosek, o którym mowa w art. 22a ust. 3;
- 3) pozostaje z podmiotem składającym wniosek, o którym mowa w art. 22a ust. 3, w takim stosunku prawnym lub faktycznym, że może to budzić uzasadnione wątpliwości co do jego bezstronności.

Oświadczam, że nie zachodzi żadna z wyżej wymienionych przesłanek i mogę opiniować podręcznik: **Historia i Teraźniejszość. 1945-1979. Podręcznik dla liceów i techników, autor: Wojciech Roszkowski, Wydawnictwo Biały Kruk**

31.05.2012
Data i podpis rzeczoznawcy

2022 -06-08

KPN/64225/2022

**Opinia uzupełniająca dot. podręcznika do klasy I: Historia i Teraźniejszość. 1945-1979.
Podręcznik dla liceów i techników, Wydawnictwo Biały Kruk 2022**

Kolejna lektura podręcznika sprawiła, że wychwycone zostały jeszcze inne, drobne błędy. Należy zwrócić uwagę na język użyty na stronie 138. Jest to jednak kwestia, którą powinien opisać recenzent językowy. Uwaga dotyczy tego fragmentu:

„Dopiero teraz trwają w Polsce skomplikowane badania nad rozmiarami należytej rekompensaty za te straty, co spotyka się z gwałtownymi protestami polskojęzycznych mediów znajdujących się w rękach niemieckich właścicieli.” (s. 138).

Tego typu język nie powinien znaleźć miejsca w podręczniku do szkoły średniej. Ponadto na stronie 77 po zdaniu: *W krajach satelickich Związku Sowieckiego, w tym w Polsce (oraz oczywiście w samym ZSRS), stworzony został potężny system kontroli, której zakres oddaje oficjalna nazwa tej instytucji: Główny Urząd Kontroli Prasy, Publikacji i Widowisk* dodać stosowany przez autora skrót: (UKPPiW). Na stronie 315 występuje słowo racjonal, które nie będzie zrozumiałe nie tylko przez dzisiejszych uczniów, ale także większość nauczycieli.

Te drobne uwagi pozwolą lepiej zrozumieć prezentowaną treść podręcznika a jednocześnie dotrzeć do młodego pokolenia.

Po zapoznaniu się z poprawioną wersją podręcznika i poprawkami naniesionymi przez autorów podręcznika, zgłoszonymi w opinii z dn. 31.05.2022r., nie wnoszę więcej uwag i uważam podręcznik za zgodny z podstawą programową kształcenia ogólnego określoną w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 marca 2022 r. w sprawie kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia (Dz. U., poz. 467). Podręcznik umożliwia realizację celów kształcenia oraz wymagań szczegółowych określonych w podstawie programowej. Jednocześnie zwracam uwagę, że wersja elektroniczna, którą otrzymałem zawiera niezbyt wyraźną mapę na stronie 107. Przed przygotowaniem do druku należy na to zwrócić uwagę.

Rafał Drabik

OPINIA KOŃCOWA MERYTORYCZNO-DYDAKTYCZNA

pozytywna

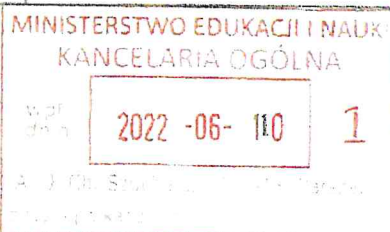
negatywna

Dane rzeczoznawcy		
Imię i nazwisko rzeczoznawcy	Rafał Drabik	
Adres do korespondencji		
Telefon, e-mail		
Data otrzymania poprawionego podręcznika do opinii	08.06.2022	
Dane dotyczące opiniowanego podręcznika		
Tytuł podręcznika	Historia i Teraźniejszość. Podręcznik dla liceów i techników. Klasa 1. 1945-1979.	
Autor/autorzy	Wojciech Roszkowski	
Wydawca	Biały Kruk	
Tytuł serii		
Numer części podręcznika/Liczba wszystkich części podręcznika	1/2	
Liczba stron	511	
Postać podręcznika	papierowa ☒	elektroniczna ☐
Przeznaczenie podręcznika:		
Rodzaj zajęć edukacyjnych/przedmiot (należy wskazać)	Historia i Teraźniejszość	
Etap edukacyjny	I ☐	II ☐
		III ☒
Typ szkoły (należy wskazać)	Liceum Ogólnokształcące, Technikum	

RPW/62361/2022 P
Data: 2022-06-10

Zakres kształcenia	Podstawowy ☒	Rozszerzony ☐	Nie dotyczy ☐
Podręcznik przeznaczony do określonego w podstawie programowej kształcenia ogólnego poziomu zaawansowania umiejętności językowych (warłant podstawy): (należy wskazać) (dotyczy podręcznika do języka obcego nowożytnego)			
Podręcznik w skali ESOKJ odpowiada poziomowi (należy wskazać) (dotyczy podręcznika do języka obcego nowożytnego)			
(dotyczy podręcznika do języka obcego nowożytnego i podręcznika do języka mniejszości narodowej, etnicznej i języka regionalnego) Czy do podręcznika dołączone są nagrania dźwiękowe na elektronicznym nośniku danych lub w Internecie, rozwijające sprawność rozumienia ze słuchu, stanowiące integralną część podręcznika?	TAK ☒	NIE ☐	
I. Ocena koncepcji opracowania podręcznika wydawanego w częściach, w szczególności rozkładu i uwzględnienia treści nauczania w pozostałych częściach podręcznika			
Czy koncepcja podręcznika wydawanego w częściach obejmuje wszystkie treści nauczania określone w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla odpowiednich zajęć edukacyjnych w danym etapie edukacyjnym?	TAK ☒	NIE ☐	
Uzasadnienie oceny: Podręcznik autorstwa prof. Wojciecha Roszkowskiego pracownika Instytutu Studiów Politycznych Polskiej Akademii Nauk spełnia wszystkie wymagania stawiane podręcznikowi do klasy 1 zarówno do Liceum Ogólnokształcącego jak i Technikum. Jest to podręcznik dla uczniów klas pierwszych nowego przedmiotu w szkole średniej. Podręcznik obejmuje wszystkie treści nauczania określone w podstawie programowej kształcenia ogólnego.			
II. Ocena zgodności treści podręcznika z podstawą programową kształcenia ogólnego			
1) Czy podręcznik jest zgodny z podstawą programową kształcenia ogólnego określoną w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej (należy wskazać odpowiednio):			
a) z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, dla branżowej szkoły I stopnia (Dz. U. poz. 356, z 2018 r. poz. 1679, z 2021 r. poz. 1533 oraz z 2022 r. poz. 609)	TAK ☐	NIE ☒	
b) z dnia 30 stycznia 2018 r. w sprawie kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia (Dz. U. poz. 467, z 2020 r. poz. 1248, z 2021 r. poz. 1537 oraz z 2022 r. poz. 622)	TAK ☒	NIE ☐	
2) Czy podręcznik umożliwia realizację celów kształcenia określonych w podstawie programowej?	TAK ☒	NIE ☐	

3) Czy podręcznik umożliwia realizację wymagań szczegółowych określonych w podstawie programowej?	TAK ☒	NIE ☐
4) Czy podręcznik zawiera usystematyzowaną prezentację treści nauczania ustalonych w podstawie programowej?	TAK ☒	NIE ☐
Uzasadnienie oceny: Podręcznik jest zgodny z podstawą programową kształcenia ogólnego określoną w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 marca 2022 r. w sprawie kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia (Dz. U., poz. 467). Podręcznik umożliwia realizację celów kształcenia oraz wymagań szczegółowych określonych w podstawie programowej. Zawiera usystematyzowaną prezentację treści nauczania ustalonych w podstawie programowej.		
III. Czy podręcznik zawiera pytania, polecenia, zadania i ćwiczenia wymagające uzupełniania w podręczniku? – w przypadku podręcznika w postaci papierowej	TAK ☐	NIE ☒
Uzasadnienie oceny: Na pierwszej stronie podręcznika autorzy umieścili informację, aby nie zapisywać w podręczniku, lecz notatki sporządzać w zeszycie.		
IV. Czy podręcznik zawiera odwołania i polecenia wymagające korzystania z opracowanych przez określonego wydawcę dodatkowych materiałów dydaktycznych przeznaczonych dla ucznia?	TAK ☐	NIE ☒
Uzasadnienie oceny: Wszystkie dodatkowe polecenia odwołują się jedynie do materiałów zamieszczonych na kanale Youtube poprzez umieszczone kody QR. Alternatywnie zamieszczono także link w formie tradycyjnej, dzięki któremu każdy ma możliwość otworzenia materiału audiowizualnego. Ponadto, na początku każdego rozdziału zamontowana jest do odsłuchania i obejrzenia kilkuminutowa wypowiedź wprowadzająca autora, którą należy traktować dodatek dla zainteresowanych. Pod każdym rozdziałem wskazane są książki dot. poszczególnych zagadnień dla osób, które chciałyby jeszcze poszerzyć wiedzę z danego tematu. Nie są one jednak wymagane do prac ani na lekcjach ani do prac dodatkowych w tym domowych.		
V. Czy podręcznik zawiera materiały i treści o charakterze reklamowym?	TAK ☐	NIE ☒
Uzasadnienie oceny: W podręczniku nie odnaleziono materiału, który można by określić, jako reklamowy.		
VI. Ocena postaci elektronicznej podręcznika		
1) czy podręcznik zawiera opis sposobu uruchomienia albo opis sposobu instalacji i uruchomienia?	TAK ☐	NIE ☒
2) czy podręcznik zawiera system pomocy zawierający opis użytkowania podręcznika?	TAK ☐	NIE ☒
3) czy podręcznik zawiera mechanizmy nawigacji i wyszukiwania, w tym w szczególności spis treści i skorydowidz w postaci hiperłączy?	TAK ☐	NIE ☒
4) czy podręcznik zawiera opcję drukowania treści podręcznika, z wyłączeniem dynamicznych elementów multimedialnych, których wydrukowanie nie jest możliwe?	TAK ☐	NIE ☒

Uzasadnienie oceny:

Podręcznik w wersji elektronicznej jest w formacie PDF. Nie jest on przeznaczony do zainstalowania, lecz zapisania na dysku twardym komputera. Podręcznik zawiera opisowo-obrazkowy system pomocy w użytkowaniu podręcznika. Podręcznik zawiera spis treści, nie zawiera natomiast hiperłączy do poszczególnych lekcji oraz rozdziałów. Podręcznik zawiera kody QR, dzięki którym można otworzyć materiał źródłowy. Alternatywnie zamieszczono także link w formie tradycyjnej, dzięki któremu każdy ma możliwość otworzenia materiału audiowizualnego. Ponadto, na początku każdego rozdziału zamontowana jest do odsłuchania i obejrzenia kilkunastominutowa wypowiedź wprowadzająca autora, którą należy traktować dodatek dla zainteresowanych. Dzięki nim można pogłębić wiedzę poruszaną na lekcjach. Autor podkreśla jednak, że są to materiały uzupełniające i nie zastępują treści podręcznika. Podręcznik można wydrukować na każdej drukarce domowej. Z uwagi, że nie zawiera elementów multimedialnych, nie ma problemu z ich drukowaniem.

VII. Szczegółowa ocena poprawności pod względem merytorycznym i szczegółowa ocena przydatności dydaktycznej

1) Czy podręcznik jest poprawny pod względem merytorycznym, dydaktycznym i wychowawczym?
W szczególności:

a) czy uwzględnia aktualny stan wiedzy naukowej, w tym metodycznej?	TAK ☒	NIE ☐
b) czy jest przystosowany do danego poziomu kształcenia pod względem stopnia trudności, formy przekazu, właściwego doboru pojęć, nazw, terminów i sposobu ich wyjaśniania?	TAK ☒	NIE ☐
c) czy zawiera materiał rzeczowy i materiał ilustracyjny odpowiedni do przedstawianych treści nauczania?	TAK ☒	NIE ☐
d) Czy ma logiczną konstrukcję?	TAK ☒	NIE ☐

Uzasadnienie oceny:

Podręcznik całkowicie wypełnia wszystkie wymagania stawiane podręcznikowi w wersji dla klasy I. Swoją budową stanowi dobrą formę przekazu informacji na różnych płaszczyznach. Podręcznik jest wypełniony nie tylko treścią pisaną, ale jednocześnie licznymi materiałami o charakterze ilustracyjnym (zdjęcia, ryciny, mapy, obrazy). Stanowią one doskonale uzupełnienie przedstawianej treści a także pomagają zrozumieć zachodzące zmiany na przestrzeni poszczególnych lat i wydarzeń. Podręcznik ma konstrukcję problematyczno-chronologiczną. Jest ona zgodna zarówno z opisywanym okresem a także problemami, które się w tym okresie pojawiały. Wydawnictwo podkreśla, że podręcznik został rozbudowany, albowiem opisuje mnogość procesów społecznych, politycznych i kulturowych, które miały miejsce po 1945 r., i wprowadza wiele pojęć, które wcześniej były omawiane w ramach przedmiotu „Wiedza o Społeczeństwie”. Dlatego ten podręcznik różni się znacząco od tego, co można znaleźć w podręcznikach do historii 4 klas szkół ponadpodstawowych. Wg autora uczeń nie musi zapamiętać wszystkich informacji podanych w niniejszym podręczniku, ale powinien zrozumieć procesy historyczne ostatnich 80 lat. Celem nauki z tym podręcznikiem nie jest wbicie ucznia w dany klucz, ale pomoc w zrozumieniu otaczającej nas rzeczywistości. Sam podręcznik wzorowany jest na podręcznikach akademickich i ma postać opowieści po historii najnowszej.

2) Czy podręcznik zawiera zakres materiału rzeczowego i materiału ilustracyjnego odpowiedni do liczby godzin przewidzianych w ramowym planie nauczania?	TAK ☐	NIE ☒
---	---------------------------------	--

Uzasadnienie oceny: Podręcznik, zawiera ponad 500 stron, choć w dużej mierze wynika to z dużej ilości ilustracji, które zostały w podręczniku wykorzystane. Wg spisu treści książka zawiera 112 lekcji. Do tego należy dodać lekcje powtórzeniowe oraz lekcje przeznaczone na sprawdzenie wiadomości (8 rozdziałów daje łącznie 16 lekcji powtórzeniowych i sprawdzianów). Rozkład materiału, łączenie lub wyłączenie poszczególnych lekcji, będą zależały od nauczyciela uczącego tego przedmiotu.		
3) Czy zawiera propozycje działań edukacyjnych aktywizujących i motywujących uczniów?	TAK ☒	NIE ☐
Uzasadnienie oceny: Podręcznik zawiera kody QR, dzięki którym można otworzyć materiał źródłowy. Alternatywnie zamieszczono także link w formie tradycyjnej, dzięki któremu każdy ma możliwość otworzenia materiału audiowizualnego. Ponadto, na początku każdego rozdziału zamontowana jest do odsłuchania i obejrzenia kilkuminutowa wypowiedź wprowadzająca autora, którą należy traktować dodatek dla zainteresowanych. Dzięki nim można pogłębić wiedzę poruszaną na lekcjach.		
4) Czy umożliwia uczniom ze zróżnicowanymi możliwościami nabycie umiejętności określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego?	TAK ☒	NIE ☐
Uzasadnienie oceny: Całość materiału pozwala uczniom na zrozumienie konkretnego materiału bez względu na ich indywidualne możliwości.		
5) Czy zawiera treści zgodne z przepisami prawa, w tym ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi ¹ ?	TAK ☒	NIE ☐
(jeśli NIE, proszę podać, jakie treści są niezgodne) Uzasadnienie oceny: Podręcznik jest zgodny z przepisami prawa obowiązującymi w Polsce.		
6) Czy ma przejrzystą szatę graficzną	TAK ☒	NIE ☐
Uzasadnienie oceny: Podręcznik począwszy od spisu treści a skończywszy na ostatniej lekcji jest skonstruowany wg takiego samego schematu. Każda lekcja zbudowana jest wg podobnych zasad. Szata graficzna jest nastawiona nie tylko na przekazanie wiedzy ścisłej w formie tekstu, ale także wzrokowej w postaci ilustracji, map itd.		
7) Czy zawiera opis egzaminu ósmoklasisty i egzaminu maturalnego oraz zadania egzaminacyjne wykorzystane w arkuszach egzaminacyjnych	TAK ☐	NIE ☒
Uzasadnienie oceny: Podręcznik nie zawiera opisu egzaminu maturalnego.		

¹ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej, Powszechna Deklaracja Praw Człowieka, Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych, Konwencja o Prawach Dziecka oraz inne umowy i konwencje, których postanowienia dotyczą zakresu treści nauczania dla poszczególnych przedmiotów.

8) Czy w przypadku pytań, poleceń, zadań i ćwiczeń zawartych w podręczniku w postaci papierowej, wymagających udzielenia przez ucznia pisemnej odpowiedzi – podręcznik zawiera informację, że odpowiedzi tej nie należy umieszczać w podręczniku; – miejsca w zadaniach i ćwiczeniach, które powinny być wypełnione przez ucznia są zaciemnione i przedstawione, w sposób uniemożliwiający uczniowi wpisanie odpowiedzi w tym miejscu?	TAK ☒	NIE ☐
Uzasadnienie oceny: Podręcznik zawiera informację, że odpowiedzi tej nie należy umieszczać w podręczniku.		
(w przypadku podręczników do historii i geografii) 9) Czy zawiera treści zgodne z zaleceniami dwustronnych komisji podręcznikowych oraz innych komisji i zespołów do spraw podręczników, działających na podstawie między państwowych umów dotyczących współpracy w zakresie edukacji lub porozumień komitetów narodowych UNESCO	TAK ☒	NIE ☐
(jeśli NIE, proszę podać, jakie treści są niezgodne) Uzasadnienie oceny: Podręcznik jest zgodny z przepisami prawa obowiązującymi w Polsce oraz komisji i zespołów do spraw podręczników.		
Stwierdzenie, czy wnioskodawca wprowadził wskazane poprawki		
TAK ☒	NIE ☐	
Uwagi: Wydawca naniósł wszystkie poprawki, które wnioskowałem w opinii merytorycznej.		
Konkluzja kwalifikacyjna		
Podręcznik może być dopuszczony do użytku szkolnego przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania do kształcenia ogólnego	pozytywna ☒	
Podręcznik nie może być dopuszczony do użytku szkolnego przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania do kształcenia ogólnego	negatywna ☐	
Uzasadnienie:	Podręcznik może być dopuszczony do użytku szkolnego. Jego budowa, zawartość oraz zastosowane metody w zupełności wystarczają do nauki przedmiotu historia i terazniejszość w klasie I. Jednocześnie szeroki zakres omawianego materiału będzie wystarczający nie tylko dla osób zdających egzamin maturalny z historii ale także dla osób wiążących swoją przyszłość z historią lub bazujących na historii (prawo, archeologia, historia sztuki, kulturoznawstwo, filologia polska).	

09.06.2022 *Rafał Drobek*
Data i podpis